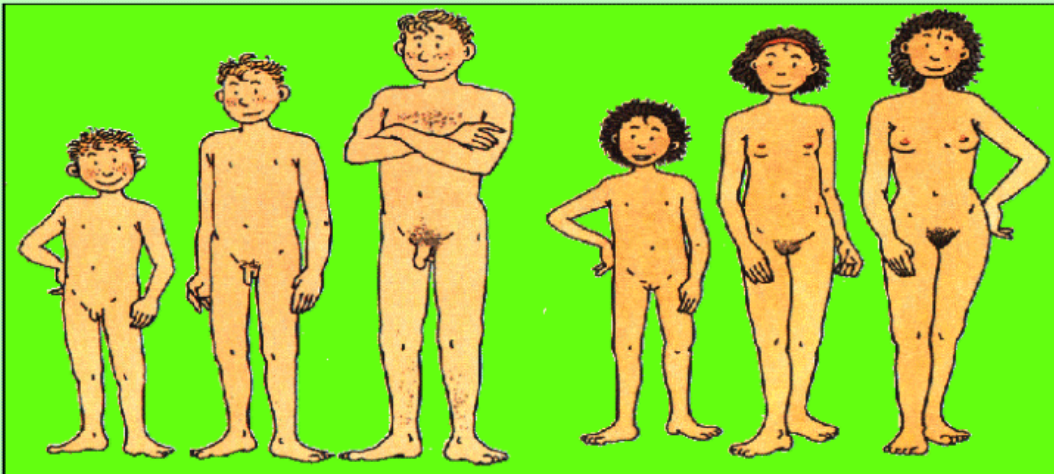

DE SEKSUELE LEVENSLIJP

Groeien ! Jongen - man - meisje - vrouw.

Als je rond een jaar of tien bent, soms al wat eerder en soms wat later, gaan er een aantal dingen aan je lichaam veranderen.

MUZIEK
AAN/UIT

INFO
LIEFDEVOL

Verder

Aart Beekman

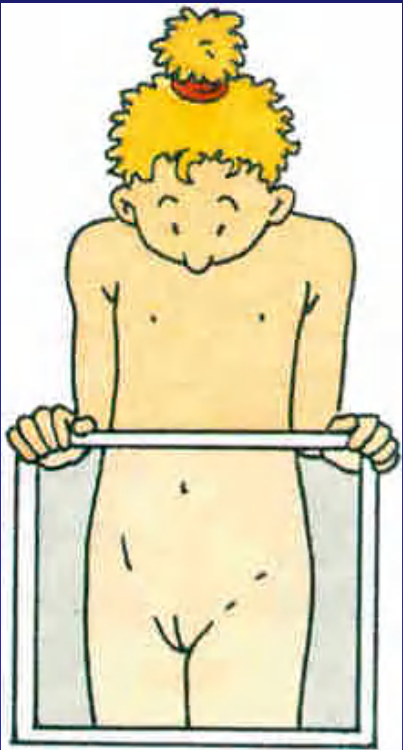
Polikliniek Psychosomatische
gynaecologie en Seksuologie

LUMC

Keuzevak seksuologie 2008-2009

Psycho-seksuele anamnese

- Invloed van de persoonlijke geschiedenis op seksuele betekenisgeving en gevoelens, motivatie en interactievaardigheden

Jongetje van school na seksspel

Door JAN-WILLEM VAN DE WAL

RIJSWIJK - Een 7-jarige leerling van 't Prisma in Rijswijk die seksuele handelingen verrichtte bij klasgenootjes, keert mogelijk niet terug op zijn basisschool. Schoolleiding en deskundigen onderzoeken of het jongetje kan worden overgeplaatst naar een andere omgeving met zorg en hulp.

Basisschool 't Prisma aan de Beetslaan in Rijswijk. De schrik zit er goed in.

FOTO JACQUES ZORGMAN

Een ouder maakte vorige week melding van ongewenst seksueel getint gedrag onder kinderen uit groep 4 en 5 van de openbare basisschool aan de Beetslaan. De 7-jarige jongen verrichtte ongewenst seksueel getinte handelingen met een jongen en een meisje van zijn leeftijd. De 'slachtoffertjes' volgen gewoon de reguliere lessen op 't Prisma, aldus locatiemanager Aike Reints. „De kinderen hebben wel moeite met het verwerken van het gebeurde,“ aldus Reints, die volslagen verrast was door de melding.

Levensfasen en seksualiteit

- Wat is een normale seksuele ontwikkeling?
- Wat weten we ervan?

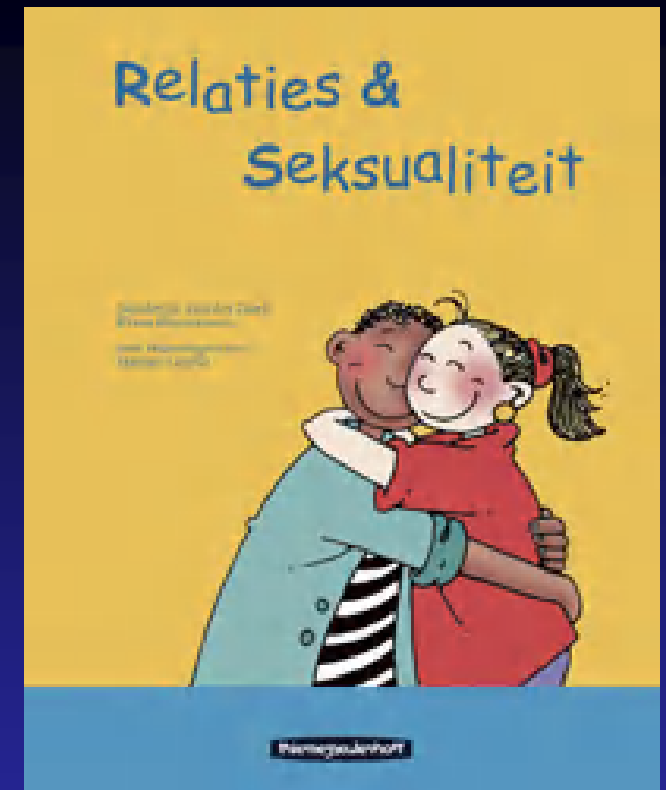

Seksualiteit omvat

- Genderidentiteit
- Responsiviteit
  - Seksueel gedrag en seksuele gevoelens
- Relatievorming

- De 3 gebieden relatief onafhankelijk van elkaar, de integratie in de adolescentie
- Op alle 3 de terreinen zijn biologische, psychologische en sociale factoren van invloed

Bancroft, 1989

pre-nataal

kindertijd

adolescentie

volwassenheid

differentiatie

gender-
identiteit

? : : : : : :

seksuele
responsiviteit

? : : : : : :

relatievorming

huwelijk

Bancroft, 1989

Interactiecompetentie

Het zelf ingeschatte vermogen om te praten over seks met de partner als je dat wilt, weten wat je wilt, grenzen kunnen stellen en respecteren en zelfverzekerd over uiterlijk en prestaties zijn

Van Zessen, 1995

Onderzoek seksuele gevoelens en gedragingen in kindertijd

- Observerend
- Retrospectief

Levensloop

- Kindertijd
  - Baby 0 - 1 jaar
  - Peuter 1 - 3 jaar
  - Kleuter 3 - 6 jaar
  - basisschool kind 6 - 12 jaar
- Puberteit en jongvolwassenen 12 – 25 jaar

Baby (0 – 1 jaar)

- “Seksueel” gedrag
  - Genitaal ‘spel’
    - jongens op 6 à 7 mnd
    - meisjes op 10 à 11 mnd
- (nachtelijke) reflexmatige erectie
- maken onderscheid tussen mannen en vrouwen
  - o.b.v auditieve en visuele informatie

Peuter (1-3 jaar)

- Seksuele kennis
  - Geslachtsverschillen duidelijk
  - Genderrol
- Seksueel gedrag
  - ontdekking van eigen lichaam
  - schaamteloze gerichte aanraking van de genitaliën
    - meer (?) bij jongens en meer indirect bij meisjes
    - uitzonderlijk: “compulsief masturberen”
  - ontdekken van elkaars lichaam
    - kijken, manipuleren, bedekken en ontbloten, lichaamsverzorging, vrijspraak, opmerkingen

Kleuter

(3 - 6 jaar)

- Seksueel gedrag
  - Seksueel spel
    - “doktertje spelen”
    - kijken en aanraken van geslachtsdelen, zoenen, geslachtsgemeenschap nadoen
- Seksuele kennis
  - op basis van culturele aspecten
  - bijv. kleding

Basis schoolkind (6 – 12 jaar)

- Seksueel gedrag
  - Verliefdheid
  - Fysieke intimiteit
  - Emoties rond seksualiteit (Schuld/schaamte)
  - Masturbatie (?)
- Seksuele kennis
  - Kennis over zwangerschap en functie van de geslachtsorganen

Jongetje van school na seksspel

Door JAN-WILLEM VAN DE WAL

RIJSWIJK - Een 7-jarige leerling van 't Prisma in Rijswijk die seksuele handelingen verrichtte bij klasgenootjes, keert mogelijk niet terug op zijn basisschool. Schoolleiding en deskundigen onderzoeken of het jongetje kan worden overgeplaatst naar een andere omgeving met zorg en hulp.

Basisschool 't Prisma aan de Beetslaan in Rijswijk. De schrik zit er goed in.

FOTO JACQUES ZORGMAN

Een ouder maakte vorige week melding van ongewenst seksueel getint gedrag onder kinderen uit groep 4 en 5 van de openbare basisschool aan de Beetslaan. De 7-jarige jongen verrichtte ongewenst seksueel getinte handelingen met een jongen en een meisje van zijn leeftijd. De 'slachtoffertjes' volgen gewoon de reguliere lessen op 't Prisma, aldus locatiemanager Aike Reints. „De kinderen hebben wel moeite met het verwerken van het gebeurde,“ aldus Reints, die volslagen verrast was door de melding.

Gesprek van de Dag

Jongeren behoudend als het om seks gaat

In tegenstelling tot wat het EO-programma '40 dagen zonder seks' deed vermoeden, zijn jongeren erg behoudend als het om seks gaat. Dat blijkt in ieder geval uit een onderzoek onder vijfhonderd jongeren tussen de 16 en 25 door de voorlichtingsite hochetmoet.nl.

De website tekent op uit de enquête dat jongeren lang niet zo losbandig zijn als wordt gedacht. „De meeste jongeren beginnen gemiddeld net voor hun 17e met seks en duiken niet zomaar met elkaar in bed. Het grootste deel van de jongeren (62 procent) ging voor het eerst met iemand naar bed toen er sprake was van een relatie.

Van hen dook 18 procent pas de koffer in na een paar ontmoetingen met de nieuwe vaste relatie. „Seks is voor jongeren vooral iets dat je doet binnen een vaste relatie, met z'n tweeën en zonder speeltjes of andere hulpmiddelen”, concluderen de onderzoekers. De meeste jongeren (71 procent) zou ook pas voor het eerst seks hebben

FOTO ANP

met vaste verkering. Een klein deel maar, 15 procent, heeft voor het eerst gemeenschap met een bekende, zoals een vriendin/vriend. De ontmoeting tijdens een one-night-stand is maar bij 11 procent. „Ook het aantal sekspartners blijkt niet te duiden op een losbandig seksleven. De meeste jongeren (62 procent) hebben ervaring met één sekspartner en 33 procent met twee of meer -partners. Een kwart van de jongeren heeft meer dan twee sekspartners gehad.”

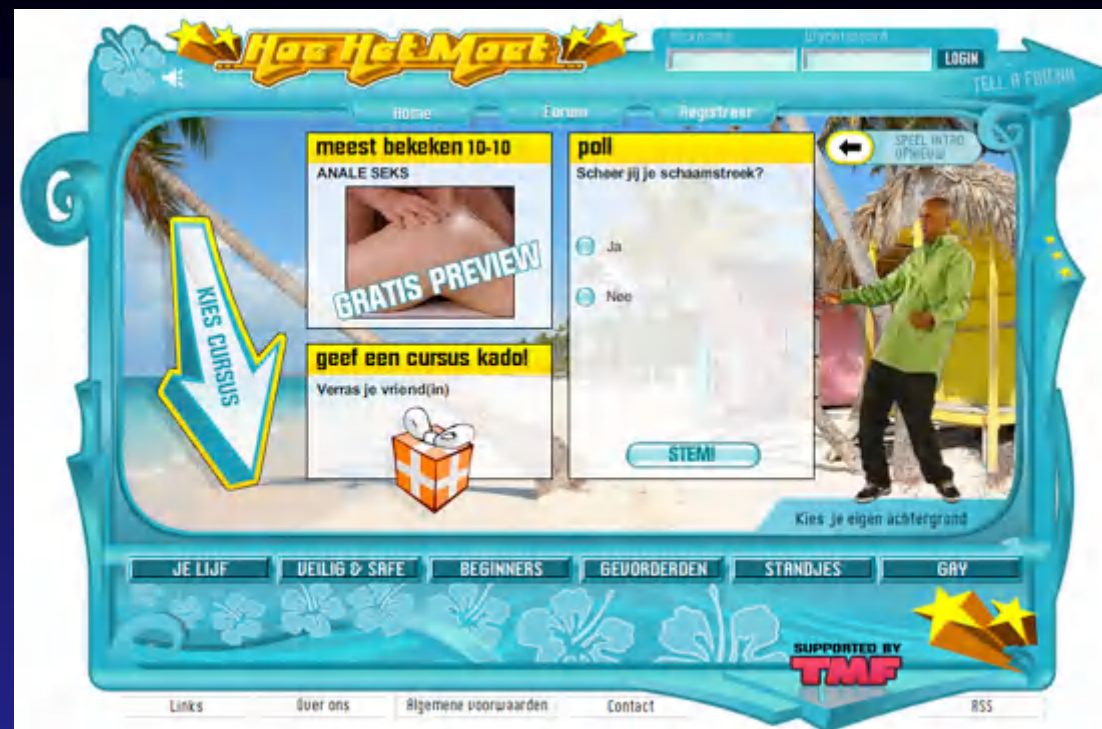
Jongeren (12 – 25 jaar)

Ervaringen met seksueel gedrag

1. Als je de pil slikt, kun je onvruchtbaar worden
2. Als een meisje voor het eerst geslachtsgemeenschap heeft, bloedt ze altijd
3. Jongens masturberen eerder dan meisjes

Ervaring met verschillende vormen van seksueel gedrag per leeftijdsgroep

	11 - 14	15 - 17	18 - 20	21 - 24
opwinding	47	85	97	98
masturberen	30	61	81	85
tongzoenen	52	79	92	96
voelen en strelen	23	66	89	95
laten vingeren/aftrekken	10	49	80	89
ander vingeren/aftrekken	11	48	81	89
naakt vrijen	8	46	78	88
geslachtsgemeenschap	7	42	76	88
laten pijpen/beffen	8	39	73	85
ander pijpen/beffen	6	34	71	84
anale seks	2	8	16	28

Ervaringen met dwang

- Hoeveel % van jongens en de meisjes (tot 25 jaar) zijn gedwongen tot seksuele handelingen?
- Is er een verschil in etnische achtergrond?

	slachtoffer seksuele dwang ooit		ervaring met slachtofferschap voor het 12e jaar	
	jongen	meisje	jongen	meisje
12-14 jaar	3,7	6,7▼	1,1	1,3
15-17 jaar	3,9	18,1	0,2	2,1
18-20 jaar	4,3	19,7	0,5	2,6
21-24 jaar	4,6	24,7▲	1,1	2,9
Nederlands of Westers	3,5▼	18,2	0,7▼	2,3
Marokkaans	8,9▲	6,6▼	2,7▲	0,6
Turks	11,5▲	12,7	0,0	0,8
Surinaams	7,5	19,5	1,1	2,4
Antilliaans	6,3	25,2▲	1,6	3,5
laag opgeleid ^a	5,4▲	21,0▲	0,9	2,3
hoog opgeleid ^b	2,1▼	13,0▼	0,5	2,2
totaal	4,2▼	17,8▲	0,7▼	2,3▲

Seksuele problemen

- Meest voorkomende seksuele probleem bij jongen is.....?
- Meest voorkomende seksuele probleem bij meisjes is.....?

Problemen naar sekse (%)

	jongens			meisjes		
	nooit	wel eens	regelmatig tot altijd	nooit	wel eens	regelmatig tot altijd
geen zin in seks	53	43	4	25	58	17
moeilijk opgewonden worden of blijven	70	27	3	48	41	11
niet klaarkomen bij het vrijen	68	28	4	30	42	27
te snel klaarkomen bij het vrijen	35	43	22	75	20	5
pijn bij het vrijen	86	12	2	43	46	11

Soa en abortus

CHLAMYDIA
SCREENING

www.chlamydiatert.nl

1. Ook als een jongen tijdens de geslachtsgemeenschap niet klaarkomt, kan hij een meisje zwanger maken
2. De pil verkleint de kans dat je hiv of een andere soa oploopt
3. Als je je na geslachtsgemeenschap goed wast, loop je minder snel hiv of een andere soa op
4. Als je geen (lichamelijke) klachten hebt, kun je toch een soa hebben
5. Er zijn soa waar meisjes onvruchtbaar van kunnen worden
6. De meeste soa gaan vanzelf over

Ervaring met soa, ongeplande zwangerschap en abortus in afgelopen jaar (%)

	positief getest op soa		ervaring met zwangerschap		abortus gehad
	jongen	meisje	jongen	meisje	meisje
12-14 jaar	0,2	0,0▼	0,4▼	0,4▼	0,2▼
15-19 jaar	0,4	0,8	1,7	2,4	1,2
20-24 jaar	0,9	2,2▲	1,4	4,3▲	1,4
Nederlands of Westers	0,5	1,0▼	0,9▼	2,5	0,9
Marokkaans	0,0	0,0	3,7	1,5	1,5
Turks	0,9	0,0	2,5	0,0	0,0
Surinaams	0,0	3,4	3,0	5,0▲	1,6
Antilliaans	3,0▲	5,1▲	8,8▲	8,0▲	4,8▲
laag opgeleid	0,4	1,3	1,8▲	3,9▲	1,5▲
hoog opgeleid	0,8	0,9	0,5▼	0,7▼	0,3▼
totaal	0,6▼	1,2▲	1,3▼	2,7▲	1,0

Rol opvoeders/ouders

- Minder gunstige opvoedkenmerken (minder affectie, minder monitoring of een negatief seksueel klimaat) hangt samen met:
  - Ervaring met geslachtsgemeenschap op zeer jonge leeftijd (met 14 jaar of eerder)
  - ook wordt deze groep relatief vaak overgehaald of gedwongen en
  - beschermen zij zichzelf relatief slecht tegen soa en zwangerschap

De Graaf et al., 2005

Rol opvoeders/ouders

- Een positievere seksualiteitsbeleving hangen daarnaast samen met
  - Meer affectie in het gezin van herkomst,
  - een grotere mate van monitoring,
  - meer praten over seks en
  - een positievere seksuele houding van de ouders

Seksualiteit in volwassenheid (19 - 69 jaar)

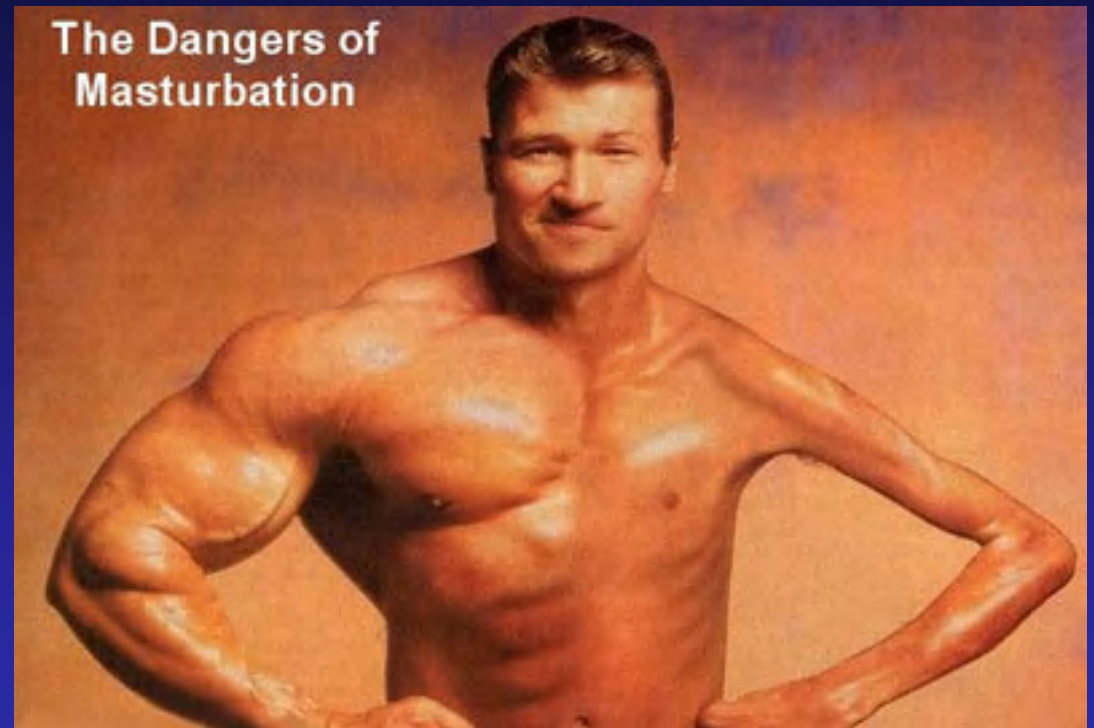
Seksuele fantasieën (afgelopen 6 maanden)

- Mannen
  - Nee 11%
  - Hooguit 1 keer per maand 30%
  - 1 keer per week 32%
  - Meerdere keren per week dagelijks 28%
- Vrouwen
  - Nee 30%
  - Hooguit 1 keer per maand 38%
  - 1 keer per week 22%
  - Meerdere keren per week dagelijks 9%

Masturbatie

- Mannen
  - Nee 13%
  - 1 keer per maand 22%
  - 1 keer per week 32%
  - Meerdere keren tot dagelijks 32%
- Vrouwen
  - Nee 27%
  - 1 keer per maand 32%
  - 1 keer per week 30%
  - Meerdere keren tot dagelijks 10%

Aantal seksuele partners

- Mannen

- Max 2 partners 28%
- 3-5 partners 25%
- Meer dan 5 partners 47%

- Vrouwen

- Max 2 partners 35%
- 3-5 partners 30%
- Meer dan 5 partners 36%

Seksueel contact

- Mannen
  - Nooit 13%
  - 1 keer per maand 17%
  - 1 keer per week 36%
  - Meerdere keren tot dagelijks 33%
- Vrouwen
  - Nooit 18%
  - 1 keer per maand 15%
  - 1 keer per week 37%
  - Meerdere keren tot dagelijks 30%

Satisfactie frequentie

- Mannen
  - (Veel) Te weinig 53%
  - Precies goed 46%
  - (Veel) Te veel 1%
- Vrouwen
  - (Veel) Te weinig 43%
  - Precies goed 55%
  - (Veel) Te veel 3%

Seksuele problemen (%)

	Mannen		Vrouwen	
	wel eens	Regelmatig of vaker	wel eens	Regelmatig of vaker
Aversie	14	2	33	6
Erectieprobleem	56	10		
Lubricatieprobleem			56	13
Subjectieve opwinding	14	1	35	6
Orgasmeprobleem	38	5	80	27
Voortijdig orgasme	64	21	21	3
Dyspareunie	11	1	30	7
Totaal	88	30	91	38
(min 1 probleem)				

Seksueel geweld

- Mannen
  - Ooit 7%
  - Voor 16^e jaar 4%
(1 % meerdere keren)
  - Verkrachting ooit 1 %
- Vrouwen
  - Ooit 39%
  - Voor 16^e jaar 19%
(15% meerdere keren)
  - Verkrachting ooit 15%

seksuele identiteit

- Mannen

- Homo 4%
- Bi 3%
- Hetero 93%
- (Ook) seksueel aange-
trokken tot man 13%

- Vrouwen

- Homo 3%
- Bi 3%
- Hetero 94%
- (Ook) seksueel aangetrokken door vrouw 18%

Ouderen en seksualiteit

Senioren (ouder dan 69)

- $\frac{3}{4}$ van de ouderen hebben meerdere malen per maand zin in seks
- Hiervan heeft de helft een of meerder malen seks per maand
- 11% heeft wekelijks seksueel contact
- Mannen hebben vaker seksueel contact, meer behoefte aan seks, beschouwen zichzelf actiever

Boven de 75 jaar

- Daling van de activiteit a.g.v.
  - Gezondheid
  - Geestelijk welzijn
  - Afwezigheid van partner

